

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах
рукопису

Поліщук Людмила Валентинівна

УДК 336:02

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Місцеві податки та їх роль у формуванні місцевих
бюджетів**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Поліщук Л.В.

(

Керівник роботи

Мартинюк Галина Петрівна

_____ к. е. н.

Житомир – 2020

Висновок кафедри фінансів і кредиту

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри № _____ від «____» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри: к.е.н., професор _____ Дема Дмитро Іванович
(підпис)

«____» _____ 2020 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Поліщук Л. – Місцеві податки та їх роль у формуванні місцевих бюджетів. Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2020.

В кваліфікаційній роботі викладені теоретичні аспекти місцевих податків. Теоретично обґрунтовано економічна сутність та роль місцевих податків у формуванні місцевих фінансових ресурсів. Проведено моніторинг місцевих бюджетів та встановлена роль місцевих податків у їх дохідній частині. Запропоновано удосконалення механізму місцевого оподаткування через запровадження нових платежів.

Ключові слова: доходи місцевого бюджету, місцеві подати і збори, оподаткування.

SUMMARY

Polishchuk L. Local taxes and their role in the formation of local budgets.
Manuscript.

Qualifying work for a master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Polissya National University, 2020.

The theoretical aspects of local taxes are stated in the qualification work. The economic essence and role of local taxes in the formation of local financial resources are theoretically substantiated. Local budgets were monitored and the role of local taxes in their revenue part was established. It is proposed to improve the mechanism of local taxation through the introduction of new payments.

Keywords: local budget revenues, local taxes and fees, taxation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ.....	8
Висновки до розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА НАДХОДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ДО ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	13
Висновки до розділу 2	21
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	22
Висновки до розділу 3	27
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Актуальність теми. Основою фінансової діяльності місцевого самоврядування є місцеві бюджети. На них покладено функції розподілу і контролю суспільного продукту, регулювання і стимулювання соціально-економічного розвитку відповідних територій. Місцеві бюджети здійснюють безпосередній вплив на задоволення потреб населення, стан та якість надання державних послуг. Головну роль у забезпеченні самостійності функціонування місцевих бюджетів відіграє наявність податкових доходів у розпорядженні місцевої влади. Будучи одним з найбільш вагомим джерелом доходів, надходження від податків і зборів є необхідною основою фінансової самодостатності регіонів. Тому формування доходної бази місцевих бюджетів за рахунок фіскальних надходжень є актуальною проблемою.

В українській економічній науці питання аналізу формування доходів місцевих бюджетів цікавило багатьох сучасних науковців, серед яких можемо виділити напрацювання: О. Василика, О. Вінницької, Т. Городецької, А. Даниленка, О. Дахнової, О. Журби, О. Калмикова, Т. Канєвої, В. Кравченка, І. Лютого, В. Мартиненко, О. Неівної, В. Опаріна, К. Павлюк, Х. Патицької, О. Підхомного, В. Письменного, Л. Простебі, О. Романенко, В. Рошило, О. Сокирко, В. Федосова, С. Юрія, С. Юшко та інших. У наукових працях значна увага приділена проблемі формування доходів місцевих бюджетів за різними джерелами їх надходження. Незважаючи на досягнення українських науковців, актуальними залишаються подальші дослідження динаміки та джерел наповнення місцевих бюджетів.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад місцевих податків і зборів в Україні та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку цього податку.

Поставлена мета буде виконана при розв'язанні наступних завдань:

- дослідити економічну сутність та роль місцевих податків і зборів в податковій системі;

- оцінити податкові надходжень до місцевого бюджету України;
- запропонувати напрями удосконалення фіскальної ефективності місцевих податків і зборів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес ролі податків і зборів у процесі формування доходів місцевих бюджетів. Предметом дослідження є теоретико-методичні засади з приводу формування доходів місцевих бюджетів за рахунок власних податкових надходжень.

Методи дослідження. Методологія та методика дослідження базується на діалектичному і системному підході, у відповідності до якого фінансова, бюджетна і податкова системи розглядаються у нерозривному зв'язку і розвитку. Для досягнення поставленої в роботі мети зумовило використання методів аналізу та синтезу, методу екстраполяції, методів індукції та дедукції, методи абсолютних, відносних і середніх величин, табличний та графічний методи.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу виконання кваліфікаційної роботи склали: нормативно-правові акти з регулювання фінансово-бюджетних відносин та оподаткування; були використанні звітні дані Міністерства фінансів України, статистичні дані отримали з офіційного сайту Державної служби статистики України; інформацію про фіскальну ефективність місцевих податків отримали з даних Державної фіскальної служби України та оприлюдненої інформації Державної казначейської служби України. Під час написання кваліфікаційної роботи використано актуальні надбання зарубіжних та українських науковців і практиків з широкого спектру економічних і фінансових проблем формування доходної частини місцевого бюджету за рахунок податків і зборів.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження запропоновано запровадження перспективних потенціальних джерел збільшення обсягів місцевих бюджетів через впровадження утилізаційного збору, збору за упорядкування територій та збору за рекламу.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження отримані в кваліфікаційній роботі маючи вагоме теоретичне і практичне значення можуть бути використані для вдосконалення місцевих податків і зборів в Україні та її регіонах.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи викладені під час участі у наукових студентських конференціях а саме:

- «Місцеві податки та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (2 червня 2020 р., ЖНАЕУ);

- «Аналіз наповнення місцевих бюджетів» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації» (23 червня 2020 р., Поліський національний університет);

- «Шляхи удосконалення системи місцевого оподаткування в Україні» студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2020» (30 листопада 2020р., Поліський національний університет).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи становить 31 сторінка. Кваліфікаційна робота містить 10 рисунків, 4 таблиці та 3 додатки. Список використаних джерел налічує 42 найменування.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Місцеві фінансові ресурси становлять важливу, зростаючу та невід'ємну складову частину загальнодержавних доходів. Сьогодні в нашій країні вагомою проблемою, породженою нестабільністю існуючих дохідних джерел, є недостатнє забезпечення обсягу необхідних місцевим бюджетам фінансових ресурсів.

Досліджуючи економічну сутність місцевого оподаткування Спасів Н.Я, констатує що «економічне значення системи місцевого оподаткування закладено в тому, що вона за рахунок фіскальних надходжень забезпечує органи місцевої влади необхідними фінансовими ресурсами для виконання покладених на їх функцій» [37, с. 121]. Вона стверджує що «надходження від місцевих податків і зборів забезпечують належний соціально-економічного розвиток територій» [37, с. 121].

Об'єднані територіальні громади здатні виконувати покладені на них функції лише за умови забезпечення достатніми фінансовими ресурсами. Наші висновки підтверджує і Юшко С.В. «самостійність і незалежність місцевих бюджетів можливі лише за умови належного забезпечення органів місцевої влади відповідними джерелами доходів, важливе місце серед яких посідають місцеві податки та збори» [42, с. 72].

Результати дослідження Деми Д. І. дають можливість стверджувати те, що «саме місцеві податки та збори є одним з головних джерел доходів місцевих бюджетів», а проведені розрахунки автора показують, що частка місцевих податків та зборів у місцевих доходах останнім часом значно зросла. Разом з тим, Дема Д. І. відмічає, що «місцеві податки і збори не стали основним джерелом доходів місцевих бюджетів» [13, с. 18].

Продовжуючи дослідження сутності місцевого оподаткування Вінницька О.А. вказує що «місцеві податки та збори – це обов'язкові платежі, сумарне надходження яких зараховуються до місцевого бюджету, встановлюються на місцях (села, селища, міста чи територіальної громади) відповідним органом місцевого самоврядування, якщо що це не суперечить законодавству України» [8, с. 254].

Визначення категорії місцевих податків з позиції їх запровадження Шишканов О.А. трактує як «місцеві податки – податки та збори, перелік яких установлюється вищим органом державної влади, набувають чинності на підставі актів відповідних представницьких органів місцевого самоврядування та діють на території відповідних територіальних громад» [39, с. 73].

Однак не можна зовсім погоджуватися із висновками Борзенкової О.Д., що «місцеві податки і збори забезпечують реальну фінансову незалежність органів місцевого самоврядування і органів державної влади на місцях, за рахунок значних надходжень до місцевих бюджетів» [3, с. 19]. У даних дослідженнях відсутнє розмежування функцій місцевого самоврядування та функцій місцевих органів влади.

Разом із тим, на особливості місцевого оподаткування звертає увагу Плотнікова К. О. та вказує що «місцеві податки мають певні особливості, до них можна віднести: надходження виключно до місцевих бюджетів; запровадження на відповідній території» [28, с. 154], та визначає що «ці обставини і відмежовують загальнодержавні податки і збори від місцевих» [28, с. 154].

При вивченні міжнародного досвіду місцевого оподаткування можна погодитись із твердженням, яке зробили Бондарук Т. Г. та Мельничук І. О., що «сучасна міжнародна термінологія визначає місцеві податки і збори як локальні податки і приписує їм формування основної частини доходів місцевих бюджетів в більшості розвинених західних держав» [2, с. 20].

В наукових доробках Волохова І. С. при визначенні ролі місцевого оподаткування стверджується що «отримані фіскальні повноваження надали

спроможність місцевій владі формувати наповнення місцевих бюджетів, стимулювати місцевих підприємців та інших господарюючих суб'єктів зареєстрованих на власній території, всіляко сприяти розвитку місцевому економічному розвитку, забезпечувати ефективне використання ресурсного потенціалу місцевого значення тощо» [10, с.51].

Починаючи з січня 2015 року, відповідно до Податкового Кодексу України, визначено, «що до місцевих податків належать: податок на майно і єдиний податок, а до місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір» (рис. 1.1) [29].

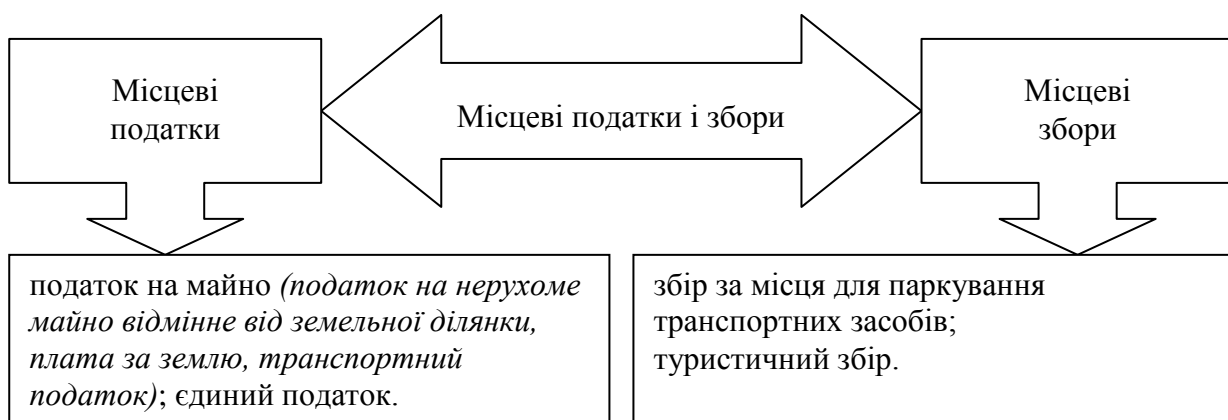

Рис. 1.1. Перелік місцевих податків і зборів

Джерело: побудовано за даними [29].

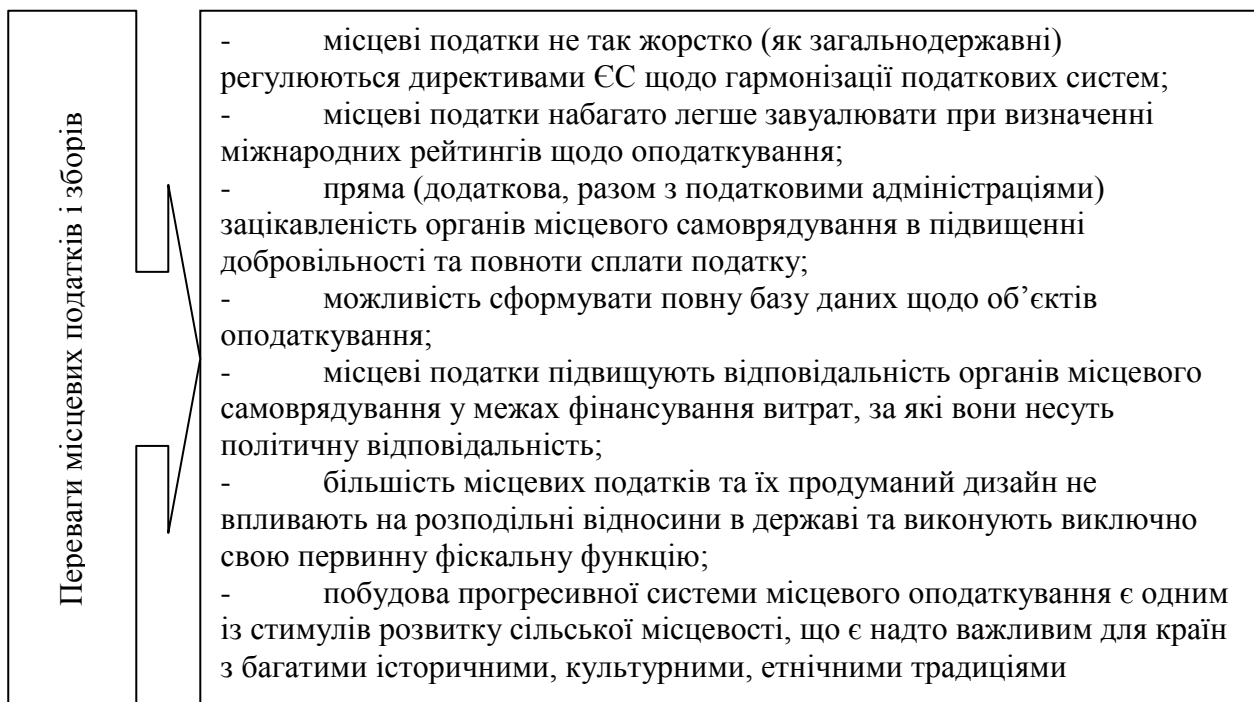
Дема Д.І. відмічає, що «прийняття Податкового кодексу стало позитивним кроком в сторону оптимізації місцевого оподаткування», він вважає, що «зміни, що відбуваються в місцевому оподаткуванні, направлені на пошук таких податків, які були максимально зрозумілі для платників та надходження від них були б суттєві» [13, с. 14-15].

Оскільки, в нашій країні визначено тільки два місцеві податки та три збори що стягуються до місцевих бюджетів а численна кількість функцій місцевого самоврядування то назріла проблема реформування місцевого оподаткування. Наші припущення підтверджують Лютий І.О. та Іванюк В.Е. які стверджують, що «Україна наблизилася до проблеми реформування системи оподаткування місцевих податків і зборів, необхідність розв'язання якої

продиктована потребою формування фінансово спроможних територіальних громад» [19, с. 58].

Позиції реформування місцевого оподаткування притримується і Мартинюк І. В. Вона стверджує що «місцеві податки та збори мають стати одним з важливих джерел коштів місцевих органів влади, як це відбувається в розвинених країнах – де місцеве оподаткування складає значну частину надходжень відповідних адміністративно-територіальних одиниць» [20, с. 28].

Місцевим податкам властиві деякі переваги над національним оподаткуванням (рис. 1.2).

**Рис. 1.2. Певні переваги місцевих податків
перед національним оподаткуванням**

Джерело: побудовано за даними [36 с. 25-26].

Отже, підсумовуючи дослідження провідних науковців та практиків податківців можна стверджувати що місцеві податки це визначена державним законодавством плата, що здійснюється платниками до бюджету об'єднаних територіальних громад, які мають право регулювати її розмір. Розмір місцевих

податків здатний впливати на дохідну частину їхнього бюджету що формується з метою виконання функцій місцевих органів влади.

Отже, місцевий бюджет є самостійною фінансовою категорією. Він дає загальне уявлення про величину отриманих коштів місцевих органів самоврядування і напрями використання цих фінансових ресурсів, дозволяє забезпечити їх взаємоузгодження. Частка податкових надходжень у наповненні місцевих бюджетів з кожним роком зростає. Особливу увагу, крім відрахувань від загальнодержавних податків, слід приділити питанню формування дохідної частини місцевих бюджетів саме, за рахунок місцевих податкових платежів, оскільки регіональна податкова політика є дієвим інструментом досягнення стабільного економічного зростання регіонів. Саме удосконалення системи місцевих податків і зборів дозволить місцевим органам самоврядування отримати додаткові кошти в їх одноосібне розпорядження, що покращить здійснення їх повноважень.

Висновки до розділу 1

1. Удосконалено трактування місцевих податків як визначену державним законодавством плату, що здійснюється платниками до бюджету об'єднаних територіальних громад, які мають право регулювати її розмір.

2. Доведено, що наявність двох місцевих податків не формують належну частину податкових доходів об'єднаних територіальних громад.

3. Встановлено що, крім відрахувань від загальнодержавних податків, слід приділити питанню формування дохідної частини місцевих бюджетів саме, за рахунок місцевих податкових платежів, оскільки регіональна податкова політика є дієвим інструментом досягнення стабільного економічного зростання регіонів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА НАДХОДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ДО ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Основною метою адміністративно-територіального реформування, як вважає Патицька Х.О., «було задумано формування фінансово спроможних локальних адміністративно-територіальних одиниць із здатністю ефективно здійснювати місцеве самоврядування, а громада стала повноцінним господарем своєї території» [25, с.53].

Місцеві бюджети по суті є одним із головних джерел для задоволення життєвих потреб населення, так як переважна більшість державних соціальних видатків отримують фінансування переважно з місцевих бюджетів. Проте, на думку Калмикова О. В, сьогодні «переважна кількість бюджетів місцевого значення в Україні отримують занадто мало власних джерел доходів, а податкові надходження не завжди забезпечують місцеві органи управління необхідними стабільними фінансовими ресурсами, чим провокують фіскальний дисбаланс у регіонах» [16, с. 215].

Погодимося з переконанням Вінницької О. А., що «значний вплив на формування доходів місцевих бюджетів здійснює фіскально-економічна політика органів державної влади в сфері місцевих податків». Авторка слушно вважає, що «кількість місцевих податків та зборів мають бути у такій кількості, у якій би вони повністю покривали власні потреби місцевих органів влади» [8, с. 254].

Місцеві бюджети в Україні свої доходи формують за рахунок трьох груп надходжень: офіційних трансфертів, податкових надходжень, доходів місцевих бюджетів не пов'язані з податками (рис. 2.1).

Як бачимо, офіційні трансферти до 2019 року формували доходи місцевого бюджету більше чим на 50% (від 53,2% у 2018 році – до 59,1% у 2015

році), а вже 2019 році офіційні трансферти формували доходи місцевих бюджетів на 46,4 %.

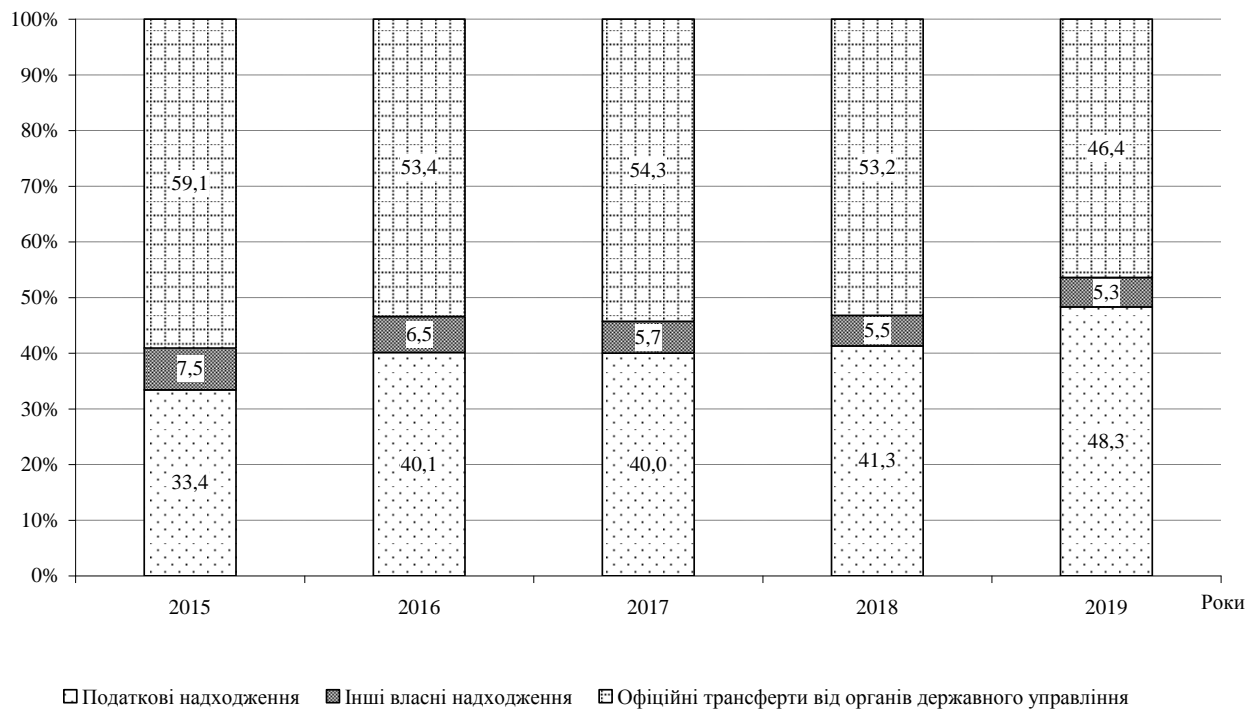

Рис. 2.1. Структура доходів місцевих бюджетів по Україні за 2015-2019 роки

Джерело: побудовано за даними [6].

Питома вага офіційних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів за 2015-2019 роки зменшилася на 12,6%. В свою чергу частка податкових надходжень 2019 році була найвищою і була рівна 48,3% від всіх доходів місцевих бюджетів. Відмітимо те, що питома вага податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів за 2015-2019 роки зросла на 14,9%, а за 2019 рік на 6,9%. Питома вага доходів місцевих бюджетів, які не входять до податкових надходжень за 2015-2019 роки зменшилася на 2,2%, і в 2019 році рівна 5,3%.

Показники динаміки доходів місцевих бюджетів розглянуто на рис. 2.2. Констатуємо факт, що доходи місцевих бюджетів в 2019 році рівні 560,5 млрд грн., що менше доходів отриманих місцевими бюджетами в 2018 році на 1,9

млрд грн чи на 0,3%, а в порівнянні з 2015 роком показник доходів місцевих бюджетів зріс на 266,1 млрд грн чи на 90,4%.

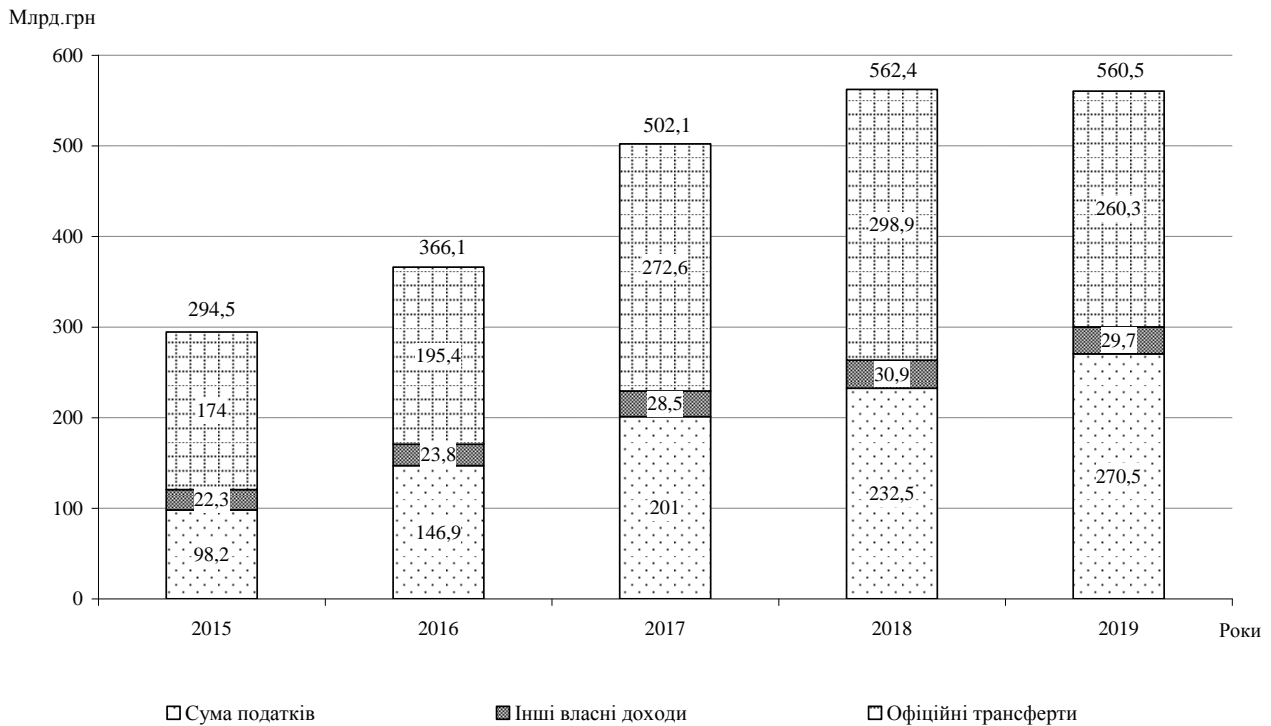

Рис. 2.2. Показники динаміки доходів місцевих бюджетів України за 2015-2019 роки

Джерело: побудовано за даними [6].

Податкові доходи місцевих бюджетів в 2019 році склали 270,5 млрд грн., що більше податкових доходів 2018 року на 38,0 млрд грн чи на 16,3%, а в порівнянні з 2015 роком податкові доходи місцевих бюджетів збільшилися на 173,3 млрд грн чи в 2,7 рази. Інші власні доходи місцевих бюджетів в 2019 році рівні 29,7 млрд грн., що менше надходжень даного виду у 2018 році на 1,3 млрд грн чи на 4,1%, а в порівнянні з 2015 роком доходи місцевих бюджетів не пов'язані з податками збільшилися на 7,4 млрд грн чи на 33,3%. Офіційні трансферти в доходах місцевих бюджетів в 2019 році склали 260,3 млрд грн., така сума трансфертів є меншою від рівня 2018 року на 38,6 млрд грн чи на 12,9%, але в порівнянні з 2015 роком офіційних трансфертів отримано більше на 86,3 млрд грн чи на 49,6%.

Отже, встановлено, що в 2019 році податкові надходження стали головним власним джерелом формування доходів місцевих бюджетів України. Тому проаналізуємо даний вид доходів більш детально (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури податкових надходжень до доходів місцевих бюджетів України за 2015-2019 рр.

Показник	Роки									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Податкові надходження	98,2	100,0	146,9	100,0	201,0	100,0	232,5	100,0	270,5	100,0
в т.ч.										
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	59,2	60,3	84,9	57,8	117,1	58,3	147,5	63,4	175,7	65,0
з них ПДФО	54,9	55,9	79,0	53,8	110,7	55,0	138,2	59,4	165,5	61,2
Рентна за ресурси	2,2	2,2	2,5	1,7	2,5	1,2	4,8	2,1	5,3	2,0
Внутрішні податки на товари та послуги	7,7	7,8	11,6	7,9	13,2	6,5	13,8	5,9	13,7	5,1
Місцеві податки і збори	27,0	27,5	42,3	28,8	52,6	26,2	61,0	26,2	73,6	27,2
Інші податки та збори	2,1	2,2	5,6	3,8	15,7	7,8	5,4	2,3	2,2	0,8

Джерело: розраховано за даними [6].

Дані таблиці 2.1 показують, що в 2019 році податки на прибутки сформували податкові надходження до місцевого бюджету в сумі 175,7 млрд грн чи 65% всіх податкових доходів, відмітимо, що більше чим в 2015 році на 4,7% та більше від 2018 року на 1,5%). За 2019 рік надходження місцевих податків і зборів рівні 73,6 млрд грн, що сформувало 27,2% від всіх податкових доходів місцевих бюджетів, що менше чим в 2015 році на 0,3% та більше від 2018 року на 1,0%. Від внутрішніх податків на товари та послуги місцевий бюджет отримав 13,7 млрд грн. чи 5,1% доходів, що менше чим в 2015 році на 2,8% та менше від 2018 року на 0,9%).

Оскільки, в 2019 році в структурі власних надходжень місцевих бюджетів не пов'язаних з податками, неподаткові надходження, становили 26,1 млрд грн

чи 88,0%, що менше чим в 2015 році на 2,5% та менше від 2018 року на 2,6%. В 2019 році доходи від операцій з капіталом рівні 2,9 млрд грн чи 9,9% від всіх інших власних доходів, що більше чим в 2015 році на 2,6% та більше від 2018 року на 2,9%. Цільові фонди за 2019 рік сформували лише 5,1% місцевих неподаткових доходів (0,2 млрд грн), що більше чим в 2015 році на 0,1% та менше від 2018 року на 0,3%.

Стосовно офіційних трансфертів відмитим те, що в 2019 році ця стаття доходів місцевих бюджетів складалися з дотацій на 9,9% (25,9 млрд грн), що більше чим в 2015 році на 5,7% та більше від 2018 року на 1,5%. Субвенції займали 90,1% від всіх офіційних трансфертів (67,7 млрд грн), що менше чим в 2015 році на 5,7% та менше від 2018 року на 1,5%.

Отже, проведений аналіз формування доходів місцевих бюджетів показав, що доходи місцевих бюджетів України в 2019 році рівні 560,5 млрд грн., що менше від 2018 року на 1,9 млрд грн чи на 0,3%, а в порівняно до рівня доходів місцевих бюджетів 2015 року їх сума зросла на 266,1 млрд грн чи на 90,4%. Щодо структури доходів місцевих бюджетів то відмічаємо, що в 2019 році частка податкових надходжень була найбільшою – 48,3%, ще одним головних джерелом доходів залишаються офіційні трансферти – 46,4 % від дохідної частини місцевого бюджету; а неподаткові надходження формували тільки 4,7% всіх доходів.

В динаміці відслідковується, що частка податкових надходжень за період дослідження зросла на 14,9%, а за 2019 рік на 6,9%; частка власних неподаткових доходів зменшилася на 2,2%, а за 2019 рік на 0,3%; частка офіційних трансфертів за останні п'ять років зменшилася на 12,6%, а за 2019 рік на 6,7%. Відмітимо той факт, що місцеві доходи за 2015-2018 роки стабільно зростали, а в 2019 році були меншими рівня 2018 року, що свідчить про зниження ефективності формування доходів місцевих бюджетів.

В Україні система місцевого оподаткування не виконує належним чином фіскальної функції формування дохідної частини місцевих бюджетів, про, що свідчать дані табл. 2.2.

**Місцеві податки та збори
та їх частка у формуванні доходів місцевих бюджетів за 2015-2019 рр.**

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Місцеві податки та збори (МПЗ), млрд грн.	27	42,3	52,6	61	73,6
<i>звітний рік +, - до попереднього року, млрд грн</i>	-	15,3	10,3	8,4	12,6
<i>звітний рік у % до попереднього року</i>	-	156,7	124,3	116,0	120,7
Питома вага МПЗ у формуванні доходів місцевих бюджетів, %	9,2	11,5	10,5	10,9	13,1
<i>звітний рік +, - до попереднього року, млрд грн</i>	-	2,3	-1	0,4	2,2
Питома вага МПЗ у фіскальних доходах місцевого бюджету, %	27,5	28,8	26,2	26,2	27,2
<i>звітний рік +, - до попереднього року, млрд грн</i>	-	1,3	-2,6	0	1

Джерело: [6].

Протягом досліджуваного періоду частка податкових надходжень від місцевих податків і зборів поступово зростає: якщо у 2015 році вона становила 9,2%, то вже у 2019 році сягнула 13,1%, що свідчить про незначні позитивні зміни у структурі сформованих доходів місцевих бюджетів за рахунок надходжень від місцевих податків і зборів. Найбільш відчутний прогрес досліджуваної частки до попереднього року бачимо в 2016 році – 2,3% та в 2019 році – 2,2%. Проте слід наголосити, що така зміна за останній рік дослідження відбулася в першу чергу за рахунок зменшення доходів місцевих бюджетів у 2019 році на 0,3% порівняно попереднього року, в той час місцеві податки і збори зросли на 20,6%.

Питома вага МПЗ у фіскальних доходах місцевого бюджету за 2015-2019 роки коливалася в межах 2,6%. Найбільш вагомою роль МПЗ була в 2016 році – 28,8%, а найменшою в 2017 і 2018 роках – 26,2%.

Наступним етапом дослідження бачимо визначення існуючих тенденцій в динаміці та структурі місцевих податків і зборів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Тенденції і структура місцевих податків і зборів, що формували доходи
місцевих бюджетів за 2015-2019 рр.**

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
надходження, млрд грн					
МПЗ	27,1	42,3	52,6	61	73,6
- податок на майно (ПМ)	16	25	29,1	31,3	38
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	9,0	4,1	2,2	6,7
<i>зміна за рік у %</i>	-	56,3	16,4	7,6	21,4
- збір за місця для паркування транспортних засобів (ПТЗ)	0,06	0,066	0,078	0,1	0,115
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>зміна за рік у %</i>	-	10,0	18,2	28,2	15,0
- туристичний збір	0,037	0,054	0,07	0,091	0,196
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	0,0	0,0	0,0	0,1
<i>зміна за рік у %</i>	-	45,9	29,6	30,0	115,4
- єдиний податок (ЄП)	11	17,2	23,4	29,6	35,3
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	6,2	6,2	6,2	5,7
<i>зміна за рік у %</i>	-	56,4	36,0	26,5	19,3
структура, %					
МПЗ	100	100	100	100	100
- ПМ	59,0	59,1	55,3	51,3	51,6
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	0,1	-3,8	-4,0	0,3
- збір за місця для ПТЗ	0,22	0,16	0,15	0,16	0,16
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	-0,06	-0,01	0,01	0,00
- туристичний збір	0,14	0,13	0,13	0,15	0,27
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	-0,01	0,00	0,02	0,12
- ЄП	40,6	40,7	44,5	48,5	48,0
<i>абсолютна зміна за рік</i>	-	0,1	3,8	4,0	-0,6

Джерело: [6].

У 2019 році є два головних МПЗ щодо наповнення місцевого бюджету – це майновий податок і єдиний податок. Сума ПМ, що зараховується до місцевого бюджету в 2019 році рівна 38,0 млрд грн (у структурі надходжень рівна 51,6%), що на 6,7 млрд грн (на 21,4 %) більше ніж в 2018 році. Сума отриманого ЄП в 2019 році рівна 35,3 млрд грн (у структурі – 48,0%), що 5,7 млрд грн (на 19,3%) більше за відповідний показник 2018 року.

Власне бачення сильних та слабких сторін. Можливостей, а також загроз ефективності фіскального забезпечення місцевих бюджетів України дозволили

побудувати матрицю SWOT-аналізу (табл.. 2.4 додаток А) та графічну модель SWOT-аналізу (рис. 2.3).

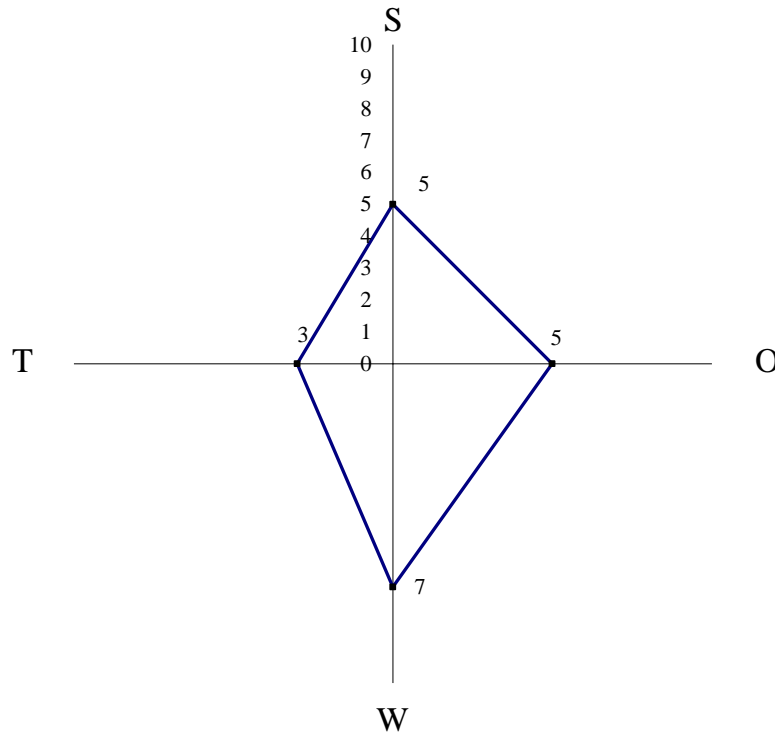

Рис. 2.3. Графічна модель SWOT-аналізу податкового формування доходів місцевих бюджетів

Джерело: власні дослідження

Результати проведеного SWOT-аналізу ефективності фіскального забезпечення місцевих бюджетів України дозволили визначити сильні та виявити слабкі його сторони. Також вони засвідчили і наявність значних можливостей, які можуть бути впровадженні органами на місцях для пошуку адекватних відповідей щодо виявлених загроз, пов'язаних із послабленням фіскального забезпечення місцевих бюджетів.

Отже, роль місцевих податків і зборів доходах місцевих бюджетів зростає, а результати оцінки структури та динаміки місцевих податків і зборів свідчать про те, що впродовж 2015-2019 років в Україні продовжується розвиток системи місцевого оподаткування.

Висновки до розділу 2

1. Доведено, що протягом досліджуваного періоду частка податкових надходжень від місцевих податків поступово зростає, якщо у 2015 році вона становила 9,2%, то вже у 2019 році сягнула 13,1%. Дослідження свідчить про незначні, але позитивні зміни у структурі сформованих доходів місцевих бюджетів за рахунок надходжень від місцевих платежів.

2. Проведений аналіз формування доходів місцевих бюджетів показав, що доходи місцевих бюджетів України в 2019 році рівні 560,5 млрд грн., що менше від 2018 року на 1,9 млрд грн чи на 0,3%, а в порівняно до рівня доходів місцевих бюджетів 2015 року їх сума зросла на 266,1 млрд грн чи на 90,4%. Щодо структури доходів місцевих бюджетів то відмічаємо, що в 2019 році частка податкових надходжень була найбільшою – 48,3%, ще одним головних джерелом доходів залишаються офіційні трансферти – 46,4 % від дохідної частини місцевого бюджету; а неподаткові надходження формували тільки 4,7% всіх доходів.

3. Результати досліджень показали, що в 2019 році зберігається тенденції попередніх років. Основними місцевими податками і зборами є майновий податок і єдиний податок, що складають відповідно 51,6% та 47,9% від всіх місцевих податків та зборів. Питома вага збору за місця для паркування транспортних засобів останніми роками є незмінною 0,16%, а частка туристичного збору за період дослідження зросла майже в 2 рази і в 2019 році рівна 0,27% фіскальних доходів. Отже, результати оцінки структури та динаміки місцевих податків і зборів свідчать про те, що впродовж 2015-2019 років в Україні продовжується розвиток системи місцевого оподаткування.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Щоб визначити роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів проведемо прогнозування, а результати прогнозу покажемо в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Тенденції і структура прогнозу місцевих податків і зборів, що формуватимуть доходи місцевих бюджетів у 2020-2021 роках

Податки	Роки								
	2015 (t=1)	2016 (t=2)	2017 (t=3)	2018 (t=4)	2019 (t=5)	Прогноз 2020 (t=6)		Прогноз 2021 (t=7)	
	млрд грн	млрд грн	млрд грн	млрд грн	млрд грн	млрд грн	%	млрд грн	%
- ПМ	16	25	29,1	31,3	38	42,97	50,7	48,00	50,0
	<i>Рівняння регресії $Y_t = 12,79 + 5,03t$</i>								
- збір за місяця для ПТЗ	0,06	0,066	0,078	0,1	0,115	0,127	0,15	0,141	0,15
	<i>Рівняння регресії $Y_t = 0,406 + 0,0144t$</i>								
- туристичний збір	0,037	0,054	0,07	0,091	0,196	0,196	0,23	0,232	0,24
	<i>Рівняння регресії $Y_t = -0,0169 + 0,0355t$</i>								
- ЄП	11	17,2	23,4	29,6	35,3	41,6	49,0	47,7	49,7
	<i>Рівняння регресії $Y_t = 5,02 + 6,1t$</i>								
МПЗ разом	27,1	42,3	52,6	61	73,6	84,83	100,0	96,00	100,0
	<i>Рівняння регресії $Y_t = 17,81 + 11,17t$</i>								

Джерело: власні дослідження

Проведений прогноз показує, що сума ПМ, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 48 млрд грн (чи 50% від всіх МПЗ); сума збору за місяця для ПТЗ, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 0,232 млрд грн (чи 0,15% від всіх МПЗ); сума туристичного збору, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 0,232 млрд грн (чи 0,24% від всіх МПЗ); сума ЄП, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році рівна 47,7 млрд грн (чи 49,7% від всіх МПЗ).

Подальше зростання темпів розвитку місцевого оподаткування в Україні вимагає обґрунтованих змін як у системі фіскальних відносин державних органів влади з платниками податків, також потребує врегулювання проблемних питань у системі бюджетних відносин, забезпечення реального зростання вагомості місцевого самоврядування як невід’ємного інституту зміни структури місцевих податків і механізму їх адміністрування [34, с. 97].

Характерні критерії ефективної побудови системи місцевих податків показані на рис. 3.1.

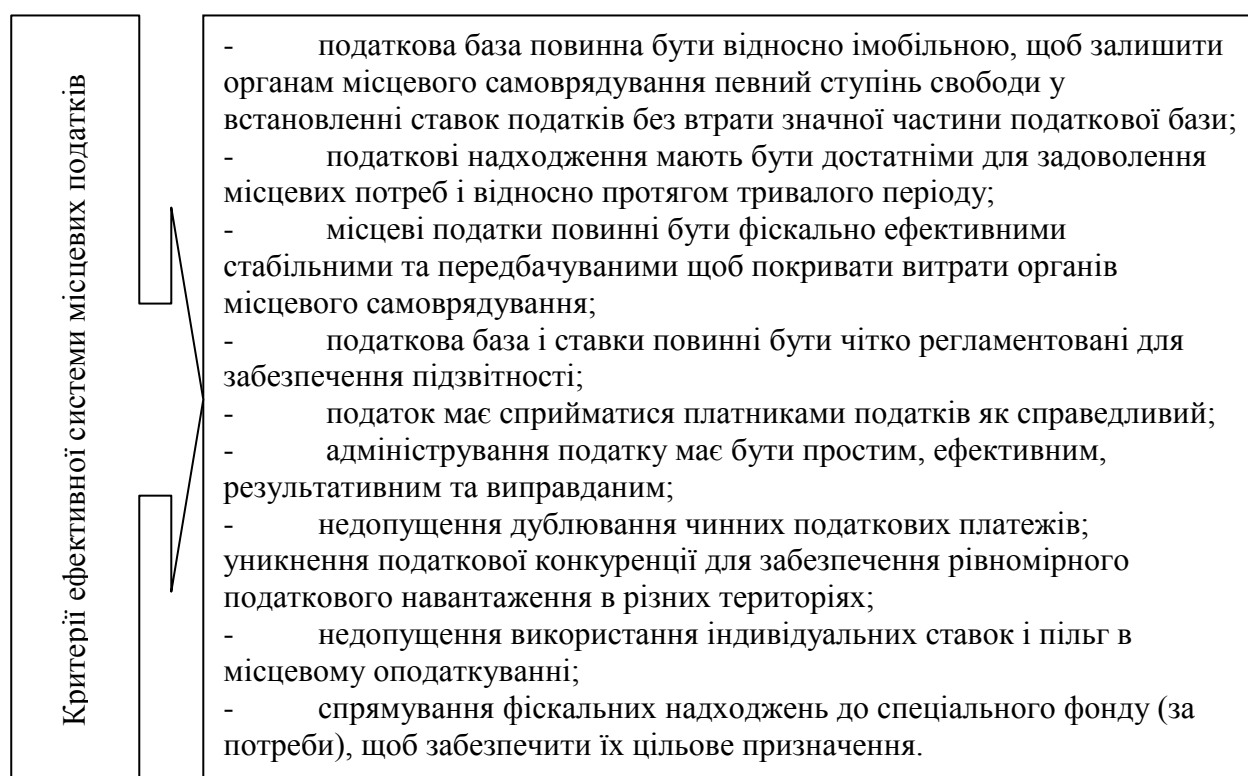

Рис. 3.1. Критерії ефективної побудови системи місцевих податків

Джерело: власні дослідження

Критерії, що впливають на розвиток місцевого оподаткування в Україні в найближчій перспективі показано на рис. 3.2 в додатку Б.

Переконані, що дотримання критеріїв, розглянутих на рис. 3.1 і 3.2 є саме тими перспективними напрямками розвитку системи оподаткування на рівні окремих місцевих територій.

Рекомендації і пропозиції щодо зростання фіскальної ефективності місцевих податків та зборів в цілому, та податку на майно і єдиного податку зокрема, показані на рис. 3.3 додатку В.

Запропоновані заходи повинні збільшити надходження до місцевих бюджетів, встановити справедливіший розподіл податкового навантаження (власники престижної нерухомості спалуватимуть більше мешканців спальних районів), припинити зловживання в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та вивести із тіні додаткові доходи для оподаткування. Запропоновано, прив'язку диференційованого граничного обсягу виручки від реалізації продукції, що дає право переходу на спрощену систему оподаткування, до розміру мінімальної заробітної плати, або до індексу інфляції з метою її постійної актуалізації.

Щодо оподаткування місцевими податками нерухомості вважаємо за доцільне запропонувати напрямки покращення показані на рис. 3.4.

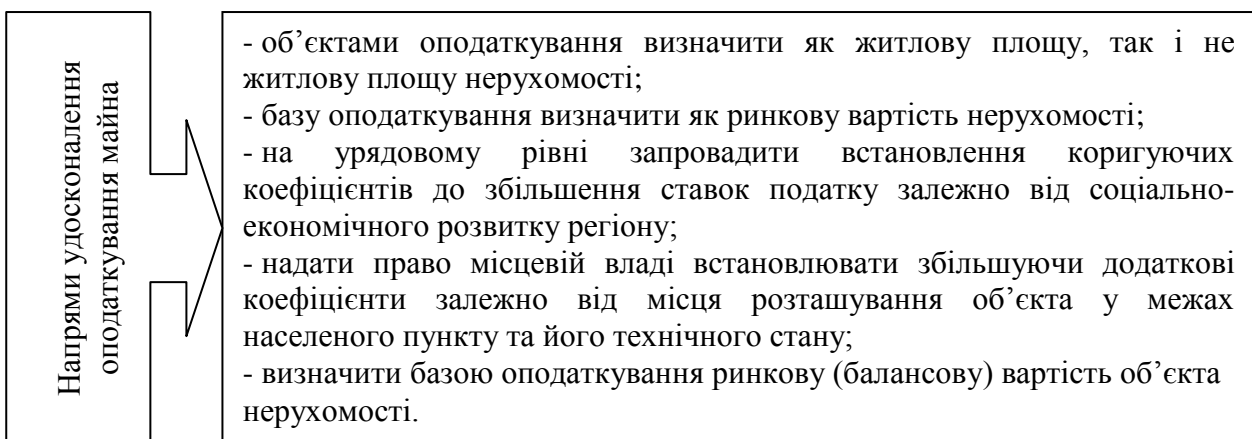

Рис. 3.4. Напрями удосконалення оподаткування місцевими податками нерухомого майна

Джерело: власні дослідження.

Запропоновані зміни переліку податків і зборів, що мають перспективу подальшого розвитку в системі місцевого оподаткування показані на рис. 3.5.

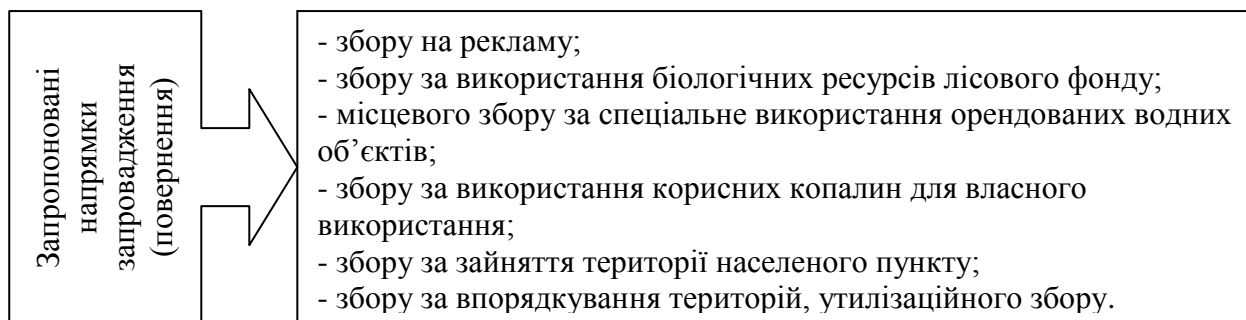

Рис. 3.5. Перелік податків і зборів, що мають перспективу подальшого розвитку в системі місцевого оподаткування

Джерело: власні дослідження.

Запровадження збору на рекламу стане важливим інструментом регулювання ринку рекламних послуг на місцевому рівні, а також доцільним кроком щодо збільшення фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування [26, с. 128]. Оскільки при інформатизації суспільства, реклама відіграє значну роль, саме це, на наше переконання, зробить збір на рекламу ефективним податковим інструментом органів місцевого самоврядування. Розвиток та вдосконалення ринку рекламних послуг, є визначальним аргументом щодо повернення збору на рекламу до переліку місцевих податків і зборів. Ставку податку на рекламу пропонуємо диференціювати в першу чергу в залежності від виду реклами: політична реклама – 5, реклама тютюну та алкоголю – 3, соціальна реклама – 0,5, інші види реклами – 1-2. Слід продумати єдину формулу для встановлення основної ставки на збір на рекламу, що враховуватиме тривалість розміщення реклами, носія тощо. Вважаємо, що в зборі на рекламу є значний потенціал зростання фінансової самодостатності місцевих органів влади.

Збір за збирання біологічних ресурсів лісового фонду потрібно впроваджувати в тій місцевості в достатній кількості ростуть ягоди та гриби та інші біологічних ресурси лісового фонду. Пропонуємо оподатковувати біологічні ресурси лісового фонду, зібрані обсягом більшим ніж 10 кг для власних потреб та від 0,1 % розміру мінімальної зарплати за кожен 1 кг зібраних біологічних ресурсів та 0,5% для тих лісових ресурсів, що продаються.

Пропонуємо запровадження місцевого збору за спеціальне використання орендованих водних об'єктів. Платниками такого збору будуть орендарі водойм. Пропонуємо оподатковувати часткове або повне спускання водойм для вилову риби, якщо не надається послуга платної риболовлі. Якщо така послуга є, то вважаємо доцільною суму збору 5%, якщо вартість одноразового рибальського квитка до 200 грн і 2-4% якщо перевищує 200 грн.

Збір за використання корисних копалин для власного використання стосуватиметься оподаткування корисних копалин місцевого значення: глини, піску, гравію, вапняку, торфу, вугілля тощо. Ключовим у базі оподаткування цього платежу є контекст слів «власне використання», який не передбачає великі обсяги видобутку та продаж іншим особам.

Збір за зайняття території населеного пункту стосуватиметься тих садиб або різних суб'єктів господарювання, які можуть зберігати будівельні матеріали, великогабаритні транспортні засоби та інше майно, безоплатно займаючи прилеглу територію. Ставки пропонуємо встановлювати від 0,5% до 3% мінімальної заробітної плати за 1 м², а площа зайнятої території, менш ніж 5 м², або строком менше 3 діб не оподатковуватиметься. При цьому кошти від даного збору потрібно використовувати лише на прибирання та благоустрій населеного пункту, поліпшення інфраструктури місцевості.

Ще одним податковим збором, на який потрібно звернути увагу, є збір за упорядкування територій. Він справлятиметься різними суб'єктами господарювання. Причому їм слід запропонувати вибір: або заплатити двірнику заробітну плату; або сплатити збір у розрахунку від 0,5 % до 1 % мінімальної заробітної плати за 1 м² площі, відведеної для здійснення діяльності.

Важливим кроком місцевого оподаткування є запровадження утилізаційного збору. Даний збір сприятиме не тільки зростанню джерел фінансових ресурсів місцевих органів влади, а й допоможе контролювати накопичення відходів у навколишньому природному середовищі окремих територій. Фінансові ресурси отримані від даного збору повинні мати цільове призначення і використовуватися на налагодження системи збору відходів.

Для впровадження якогось одного або всіх розглянутих платежів, потрібні всього лиш політична воля, чітке роз'яснення в законодавстві та єдиний підхід з чітко виробленими критеріями з врахуванням специфічних принципів місцевого оподаткування.

Висновки до розділу 3

1. Проведений прогноз показує, що сума ПМ, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 48 млрд грн (чи 50% від всіх МПЗ); сума збору за місця для ПТЗ, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 0,232 млрд грн (чи 0,15% від всіх МПЗ); сума туристичного збору, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році буде рівна 0,232 млрд грн (чи 0,24% від всіх МПЗ); сума ЄП, яка надійде до місцевих бюджетів в 2021 році рівна 47,7 млрд грн (чи 49,7% від всіх МПЗ).

2. Рекомендовано, практичні напрями вдосконалення механізмів місцевого оподаткування через: пропозиції щодо зростання фіскальної ефективності місцевих податків та зборів в цілому, та податку на майно і єдиного податку зокрема; розширення переліку податків і зборів, що мають перспективу подальшого розвитку в системі місцевого оподаткування.

3. Вважаємо, що позитивні моменти зарубіжного досвіду, можуть стати підґрунтям створення ефективної системи місцевого оподаткування в Україні.

ВИСНОВКИ

1. Місцеві бюджети здійснюють безпосередній вплив на задоволення потреб населення, стан та якість надання державних послуг. Головну роль у забезпеченні самостійності функціонування місцевих бюджетів відіграє наявність податкових доходів у розпорядженні місцевої влади. Будучи одним з найбільш вагомим джерелом доходів, надходження від податків і зборів є необхідною основою фінансової самодостатності регіонів.

2. Проведений аналіз формування доходів місцевих бюджетів показав, що доходи місцевих бюджетів України в 2019 році складають 560,5 млрд грн. У структурі доходів місцевих бюджетів частка податкових надходжень була найбільшою – 48,3%, частка офіційних трансфертів – 46,4 %, неподаткові надходження формували тільки 4,7% всіх доходів. Встановлено, що частка податкових надходжень за період дослідження зросла на 14,9%. Місцеві доходи за 2015-2018 роки стабільно зростали, а в 2019 році були меншими рівня 2018 року, що свідчить про зниження ефективності формування доходів місцевих бюджетів.

3. Протягом досліджуваного періоду частка податкових надходжень від місцевих податків і зборів поступово зростає: якщо у 2015 році вона становила 9,2%, то вже у 2019 році сягнула 13,1%, що свідчить про незначні позитивні зміни у структурі сформованих доходів місцевих бюджетів за рахунок надходжень від місцевих податків і зборів. Проте слід наголосити, що така зміна відбулася в першу чергу за рахунок зменшення доходів місцевих бюджетів у 2019 році на 0,3% порівняно попереднього року, в той час місцеві податки і збори зросли на 20,6%.

4. У 2019 році зберігається тенденції попередніх років: основними місцевими податками і зборами були майновий податок і єдиний податок відповідно 51,6% та 47,9% від всіх місцевих податків та зборів. Отже, результати оцінки структури та динаміки місцевих податків і зборів свідчать

про те, що впродовж 2015-2019 років в Україні продовжується розвиток системи місцевого оподаткування.

5. Проведене дослідження сучасного стану місцевого оподаткування в Україні показує позитивну динаміку розвитку системи місцевих податків і зборів та свідчить про наявність перспективних потенціальних джерел збільшення обсягів місцевих податків та зборів. Запровадження нових місцевих податків та зборів вирішуватиме не лише фінансові питання, які будуть сприяти розширенню фінансової автономії органів місцевого самоврядування, але й складні соціально-економічні та екологічні проблеми на відповідних територіях шляхом спрямування фіскальних надходжень від місцевих податків і зборів до спеціального фонду, щоб забезпечити їх цільове призначення.

6. Практичними шляхами вдосконалення механізмів місцевого оподаткування в Україні визначено: запровадження нових податків, звільнення від оподаткування єдиним податком новостворених підприємств та прив'язку диференційованого граничного обсягу виручки від реалізації продукції, що дає право переходу на спрощену систему оподаткування, до розміру мінімальної заробітної плати, чи до індексу інфляції.

7. Основними запозиченнями зарубіжного досвіду могли б стати: збільшення переліку податків і зборів, які є платою за послуги; впровадження місцевих акцизів і включення їх в перелік місцевих податків; надання більшої самостійності в питаннях встановлення податків місцевим органам влади; створення спеціального цільового фонду джерелом, якого мають стати кошти від самооподаткування тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко С. В. Фіскальний потенціал місцевих податків і зборів: кластерний аналіз регіонів України. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип. 3. С. 106-111.
2. Бондарук Т. Г., Мельничук І. О. Місцеві податки та збори в Україні: суперечності та перспективи розвитку. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2014. № 1. С. 17-24.
3. Борзенкова О. Д. Роль місцевих податків і зборів в формуванні місцевих бюджетів України. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 5. С. 18-23.
4. Боровик П. М. Вдосконалення сучасних механізмів справляння вітчизняних місцевих податків. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2015. № 1. С. 19-25.
5. Вакарюк Л. В., Худик А. М. Принцип встановлення податків і зборів виключно законом та конституційні засади місцевого оподаткування в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 113-118.
6. Веб-портал Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 25.11.2020).
7. Вікторчук М. В. Ефективність адміністрування місцевих податків і зборів в Україні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право*. 2015. Вип. 1(2). С. 20-26.
8. Вінницька О. А. Місцеві податки в доходах місцевих бюджетів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 12. С. 254-257.
9. Волощук Р. Є. Особливості організації місцевого оподаткування у зарубіжних країнах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2018. Вип. 14(1). С. 198-207.
10. Волохова І. С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ. *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 23(2). С. 51-54.

11.Городецька Т. Е., Пантелеєва А. М. Майнові податки як компонент доходів місцевих бюджетів. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 272-277.

12.Гостєва О. Ю. Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні. *Економіка та право*. 2016. № 3. С. 134-139.

13.Дема Д. І. Трансформація місцевих податків та зборів в Україні. *Наукові горизонти*. 2019. № 4. С. 13-20.

14.Дмитрів В. І. Фіскальні пріоритети адміністрування податків і зборів до місцевих бюджетів. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2018. Вип. 56. С. 150-155.

15.Жаворонок А.В., Павлюк А.О. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 792-797.

16.Калмиков О. В. Оцінка місця податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 35(1). С. 214-220.

17.Корягіна Т. В., Ільченко В. М. Роль регіональних податкових надходжень у формуванні місцевих бюджетів в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 41. С. 164-169.

18.Котляров Є. І. Напрямки підвищення впливу майнових податків на формування місцевих бюджетів. *Бізнес Інформ*. 2015. № 10. С. 372-377.

19.Лютий І. О., Іванюк В.Е. Оподаткування доходів фізичних осіб та місцеві фінанси: суперечності й перспективи їх розв'язання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2018. Вип. 1. С. 53-60.

20.Мартинюк І. В., Богатирьова Є. М. Місцеве оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 27-31.

21. Михайленко С. В. Підвищення фіскальної ролі місцевих податків в формуванні доходів місцевих бюджетів. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2017. Вип. 13(1). С. 37-45.

22. Моргун В. В. Удосконалення фінансової основи місцевого самоврядування в контексті децентралізації, реалізації бюджетної та податкової політики держави. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 25-32.

23. Нікітішин А. О. Розширення податкової бази в системі забезпечення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. *Інноваційна економіка*. 2016. № 9-10. С. 93-97.

24. Новак Н. П. Зміст, розрахунки, облік та вплив податку на нерухомість на місцеві бюджети. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 1. С. 131-34.

25. Патицька Х. О. Особливості формування податкових доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Регіональна економіка*. 2017. № 1. С. 53-62.

26. Письменний В. В. Вплив реформи місцевого оподаткування на формування доходів сільських бюджетів. *Центрально-український науковий вісник*. Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 124-131.

27. Письменний В. В. Особливості впровадження «власних» податків і зборів за ініціативи місцевої влади. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 3. С. 164-167.

28. Плотнікова К. О. Надходження від податків та зборів до місцевих бюджетів. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 153-160.

29. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (редакція від 28.11.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.11.2020).

30. Поліщук Л. Аналіз наповнення місцевих бюджетів: матеріали студентської науково-практичної конференції «Інструменти і практики

публічного управління в контексті децентралізації», 23 червня 2020 р. Житомир: Поліський національний університет, 2020.с. 247-255.

31.Поліщук Л. Місцеві податки та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів: матеріали студентської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення економіки», 2 червня 2020 р. Житомир: ЖНАЕУ, 2020. с. 30-32.

32. Поліщук Л. Шляхи удосконалення системи місцевого оподаткування в Україні: матеріали студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання: 2020», 30 листопада 2020р. Житомир: Поліський національний університет,2020.

33.Проць В. І. Особливості майнових податків та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 1. С. 66-70.

34.Тищенко В. Ф. Розвиток місцевого оподаткування в Україні. *Фінансовий простір*. 2018. № 2. С. 90-100.

35.Савчук Д. Г. Вдосконалення системи адміністрування місцевих податків і зборів в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 6. С. 188-192.

36.Серебрянський Д. Теорія та практика використання місцевих податків для цілей фінансового забезпечення регіонів. *Світ фінансів*. 2014. Вип. 4. С. 23-35.

37.Спасів Н. Я. Посилення фіскальної ролі місцевих податків і зборів у контексті формування місцевих бюджетів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 221-224.

38.Товкун Л. В. Місцеві податки та збори як складові податкової системи України: їх особливості та розвиток. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 29. С. 85-96.

39.Шишканов О. А. Особливості встановлення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 4. – С. 70-74.

40.Хомутенко А., Мельник М. Фіскальна роль місцевих податків в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 2. С. 169-187.

41.Христофоров А. Б. Місцеві податки та збори: деякі проблеми введення в дію. *Наука і правоохорона*. 2017. № 4. С. 127-133.

42.Юшко С. В. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування. *Фінанси України*. 2018. № 1. С. 72-87.